

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

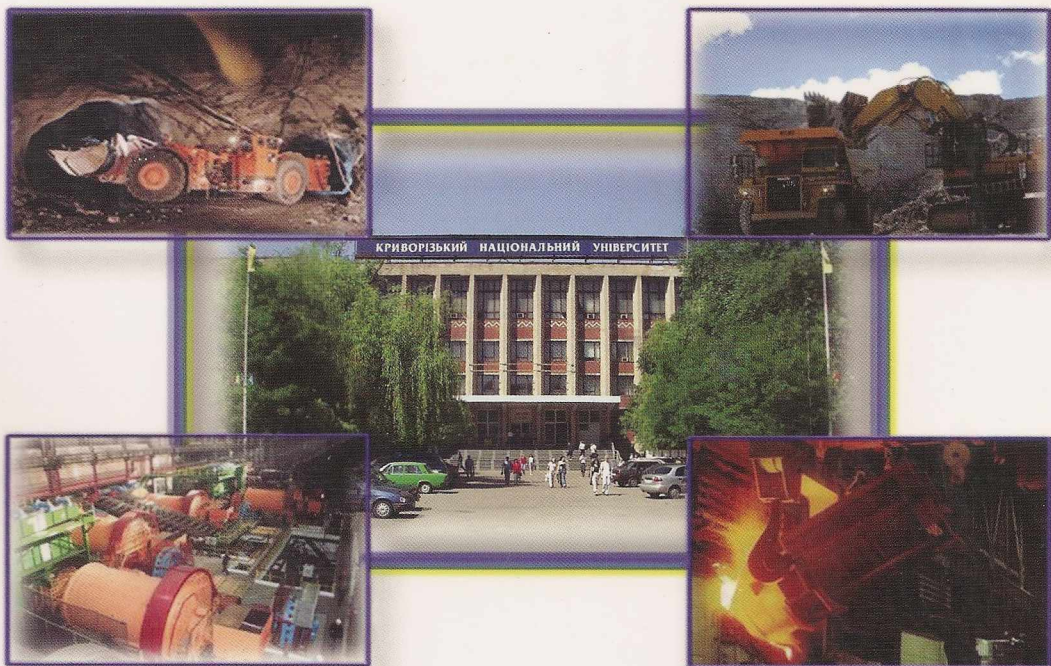
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Том 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 741(07)

В. В. Дмитренко

ст. викладач кафедри образотворчого мистецтва

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ АКВАРЕЛЬНОГО ЖИВОПІСУ В НАВЧАЛЬНІЙ І ТВОРЧІЙ РОБОТІ

Анотація: Фарба і білий папір, кольорова пляма і технічний прийом – головні елементи живописної мови й виразні засоби акварельного живопису. У статті розглянуте питання використання технічних можливостей акварельних фарб і кольорознавства для рішення творчих і навчальних завдань. Розглядається питання вирішення простору в зображенні за допомогою лінійної та повітряної перспективи.

Ключові слова: акварельна фарба, кольорове коло, змішування фарб.

Живопис аквареллю є одна з найбільш використовуваних і корисних живописних технік на початкових курсах. Акварель має прозорість якої не мають інші фарби, білий папір завжди видно крізь шар фарби. Акварельні фарби змішані з водою, вільно вливаються одна в одну і переміщуються на папері поки абсолютно не висохнуть. Цю текучість можна використовувати, створюючи різноманітні кольорові плями і текстури, задумані або випадкові. У роботах «по мокрому» створюються м'які мазки які плавно зливаються з іншими. В іншому випадку можна працювати лесуваннями, даючи кожному шару фарби висохнути перш ніж покласти наступний шар.

Акварельні ефекти можна запланувати, але часто результат виходить несподіваним. Цей ефект випадкового поширення акварелі можна використовувати, як засіб створення свіжого і оригінального живопису, замість того щоб створювати кожен кольорову пляму самому. Автор сам вибирає метод який йому підходить, і метод може змінюватися згідно його настрою, досвіду або мети роботи. Акварель вимагає сміливості і готовності до експерименту з використанням текучості водяної фарби, завдяки чому можна створити яскравий успішний акварельний живопис у власному унікальному стилі.

Для вдалої роботи необхідно оволодіти навичками в основних способах роботи з аквареллю, таких як виконання відмивання або створення шарів кольору. Використання цих знань, пристосування їх кожного разу в нових умовах, дає можливість застосовувати досвід для створення складніших робіт. Роботу необхідно уважно планувати і добре уявляти, як твір буде виглядати в кінці роботи, це дозволить не зробити помилки під час живопису, тому що виправлення знижують шанси створити свіжий, живий прозорий акварельний живопис. З набуттям досвіду з'являється більше можливостей щоб виразити себе і експериментувати з фарбами.

Вивчення складу палітри і як кольори працюють один з іншим, дозволяє прискорити змішування і досягти кращих результатів в роботі. В більшості випадків кращий результат виходить з обмеженою палітрою.

Інструментом для розуміння взаємозв'язку кольорів колірне коло. Колірне коло містить три основні кольори і три вторинні кольори. Червоний, жовтий і синій – основні кольори, що не можуть бути отримані змішуванням яких-небудь інших. Змішування двох основних кольорів створює вторинні кольори: зелений, фіолетовий і оранжевий. Кожен основний колір має додатковий вторинний колір, створений змішуванням інших двох основних кольорів. Додатковий колір для червоного – зелений (жовтий і синій), для жовтого – фіолетовий (червоний і синій), для синього – оранжевий (жовтий і червоний). Змішування основних кольорів з вторинними дає третинні кольори: червоно-оранжевий, жовто-оранжевий, жовто-зелений, синьо-зелений, синьо-фіолетовий, червоно-фіолетовий.

Фарби які можуть бути куплені мають багато кольорів і відтінків, але ці фарби не можна використати в чистому вигляді в реальному творі. Потрібно розуміти, що основа всіх кольорів які потрібні в конкретному творі знаходиться в трьох основних кольорах: красному, жовтому, синьому. Це кольори, що є найчистішими і найяскравішими. Можна змінити їх насиченість, розбавляючи ці фарби водою і отримуючи більш світліші відтінки кольорів, а суміші з чорною фарбою дадуть більш темний колір. Змішуючи червоний, жовтий і синій в різних пропорціях і з різною насиченістю можна створити практично любий потрібний колір, який буде в гармонії в

визначеному творі. За допомогою цих кольорів можна створити любий бажаний колір, навіть земляні кольори, сієну природну, сієну палену, вохри тощо.

Акварельні фарби легко змішуються, і на палітрі і на папері. Рекомендована палітра включає три основні кольори, зелений і коричневі, які дають можливість створити широкий діапазон кольорів. Названі кольори мають різні відтінки більш холодні і більш теплі; наприклад кадмій червоний і краплак червоний. Різні відтінки кольору реагують по-різному в суміші з іншими кольорами, що збільшує діапазон кольорів. Зміною кількості води в фарбі регулюють світлоту відтінків. Не рекомендується використовувати для цього білу фарбу, яка робить кольори помутнілими.

Можна проводити змішування кольорів на папері. Поки перший шар ще вологий, додають другий колір який змішується на папері з початковим кольором, створюючи новий. Іноді при змішуванні двох кольорів, відбувається грануляція. Це відбувається коли змішані фарби мають різну вагу пігменту одного відносно іншого. Ефект грануляції можна використати для створення текстур.

Необхідно практикуватися, змішувати кольори основної палітри, намагаючись не використовувати більш ніж три кольори, інакше створиться бруд. Непогано було б збирати колірні зразки, що створюються, щоб знати які кольори добре змішуються разом. Можна побачити, що деякі кольори змішуються разом успішніше, ніж інші. Наприклад, ультрамарин, змішаний з пурпурово-червоним створює гарний рожево-бузковий, але якщо використовувати кадмій червоний замість пурпурно-червоного, отримаємо брудний пурпурний.

Небажано використовувати чорну акварельну фарбу в чистому вигляді, оскільки можна зробити темну коричневу і чорну змішуючи первинні кольори. Використовуючи різні відтінки основних кольорів, можна зробити ряд темних кольорів. Використовуючи ультрамарин і умбру палену можна в суміші, створити бархатистий багатий чорний.

В природі існує багато різноманітних зелених кольорів які відрізняються по тону, відтінку, насиченості, проте є мало джерел зеленого пігменту, і в зв'язку з цим зелені фарби, які можна купити – дуже яскраві, що не відповідають тонкощі природної зелені. Зелені отримані змішуванням виглядають краще ніж ті що можна купити. При цьому створюючи суміші зелених необхідно враховувати той факт, що зелена буде мати тяжіння до синього або до жовтого кольору. Тому щоб розширити ряд зелених необхідно змішувати куплені зелені фарби з синіми або жовтими, або створювати власні зелені кольори змішуючи сині і жовті або сині і оранжеві фарби. Також потрібно пам'ятати, що кольори в природі змінюються в залежності від часу дня, стану дня, навколишнього оточення, і те, що мало синюватий уклін зранку може мати тяжіння до жовтого кольору ввечері.

Основою акварельного живопису є відмивання, оскільки вони є першим накладанням фарби на папір. Необхідно відпрацювати вміння виконувати рівне, плоске відмивання одним кольором, потім градуйоване відмивання, різноколірне відмивання і розбите відмивання.

Акварельний живопис може бути створений в техніці «мокре на сухому» додаванням шарів фарби до живопису, що вже висох або «мокре в мокро» коли до кольору, що ще мокрий додають нову фарбу. Накладення фарби мокрою на суху створює яскраві кольори з різкими краями. Мокре по мокрому менш передбачене і створює м'які переходи і колірні суміші. Необхідно відпрацювати ці дві техніки щоб подивитися ефекти які вони дають. Вправи також допоможуть навчитися мочити або сушити папір, щоб передбачати ефект який створиться під час виконання живопису.

В роботі з акварельними фарбами можна використовувати різні спеціальні ефекти для того щоб додати текстуру, яка збагатить живопис. Це може бути забризкування і обробка губкою, це може бути використання матеріалів, що чинять опір розтіканню фарби на папері і роблять їх сухими. Можна використовувати фольгу, пластикову обгортку щоб створити коливання на воді, сіль щоб зробити сніг або лід, і забризкування і губку для листя тощо. Оскільки результат цих методів може бути непередбачуваний, виконуються експерименти з ними.

Потрібно планувати які кольори будуть використовуватися в живописі. Якщо спробувати відтворити всі кольори, які можна побачити навпроти себе, то вони знищать живість один іншого. Якщо, з іншого боку обмежити кольори які використовуються в живописі до додаткових протилежностей, наприклад, таких як жовтий і фіолетовий, то виявиться, що кольори роблять один іншого яскравішими. Три основні кольори червоний, жовтий і синій не

можуть бути зроблені змішуванням інших кольорів разом. Зелений, оранжевий і пурпурний, названі вторинними кольорами, зроблені змішуванням двох основних кольорів разом. Зелений, наприклад, зроблений змішуванням синього і жовтого разом. Додаткові кольори це пари кольору що знаходяться один навпроти іншого на колірному крузі. Тому додатковий будь-якого вторинного кольору, через це, є основним кольором який не містить цей додатковий. Жовтий і червоний кольори в суміші створюють оранжевий, тому синій колір є додатковий оранжевому. Суміш синього і жовтого дає зелений колір, тому червоний додатковий зеленому кольору. Червоний і синій кольори змішуючись роблять пурпурний, тому жовтий додатковий пурпурному кольору.

Змішування двох додаткових кольорів в рівних пропорціях, створює нейтральний колір. Змінюючи пропорції додаткових кольорів в сумішах можна створити гармонійний ряд нейтральних сірих і коричневих кольорів. Якщо живопис будується на синіх і оранжевих, наприклад, то тонові плями можуть бути зроблені з різноманітних сумішей синього і оранжевого. Кольори формують зв'язки один з іншим, що допомагає додати настрої живопису. Обмеження кольорів до додаткових протилежностей дає можливість створити простий, яскравий живопис з рядом гармонійних тонів.

Найважливішим елементом створення всього живопису є тон. Тон – це відносна світлота або темнота кольору. Будучи основною характеристикою будь-якого живопису, тон є найменш зрозумілим елементом. Живопис в якому всі кольори схожі в тоні буде виглядати млявим тому, що немає високих або низьких наголошень – нічого не виділяється. Щоб створити гарний, цікавий живопис краще обмежити кольори і використовувати нейтральні але створити різноманітний ряд і глибину тону. Найсвітліші і найтемніші тони можуть бути розташовані в центрі інтересу. Більшість живопису потребують ряду тільки з трьох близьких тонів, акцентованих декількома дуже темними тонами і білим папером щоб створити напруження і центр уваги. Також корисно тримати частину білого паперу біля тону щоб побачити наскільки світлим або темним він є коли порівнювати з білим.

Перед початком живопису бажано зробити попередній етюд об'єкту, щоб вибрати ряд кольорів і тонів для створення сильної композиції. Робота з обмеженим рядом кольорів, що розташовані близько на колірному крузі тримає живопис зібраним і дає йому єдність. Кольори можуть базуватися навколо якого-небудь одного з основних кольорів і кожен міститиме деяку кількість цього кольору. Включання одного додаткового кольору у склад вибраних кольорів дасть можливість створити ряд гармонійних нейтральних і напівнейтральних що також об'єднує живопис. Використання дуже малої кількості чистого додаткового кольору в живописі дасть акцент в композицію і зробить кольори яскравими.

Потрібно розуміти, що все, що існує в природі є частиною атмосфери і світла. Тому із-за умов атмосфери колір об'єктів змінюється, в залежності від того, як близько або далеко вони від спостерігача. Градація кольору (від теплого до холодного) і тону (від темного до світлого) створює повітряну перспективу. Бліді, холодні кольори створюють відчуття відстані. Теплі кольори, такі як червоні і коричневі, виносять об'єкти наперед в композиції. Уважно розташовуючи теплі і холодні кольори, можна створити стан глибини в творі що пишеться. Весь живопис будується на використанні теплих і холодних кольорів для створення стану глибини. Розуміючи як відстань і атмосфера змінюють колір і тон, можна контролювати стан глибини у живописі. Фарби описані як теплі або холодні залежать від того мають вони червонуватий або синюватий тон. Він змінюється відповідно до пігменту використаного для тогою, щоб зробити їх. В той же час теплі кольори такі як червоний, наприклад, можуть з'явитися і в холодній палітрі якщо пігмент використовуваний щоб зробити їх має синюватий тон, наприклад, як пурпурно-червоний.

Використання градацій для створення глибини і єдності властиве для акварелі тому що розчинні у воді фарби легко змішуються.

Використовуючи ці знання далі, навчаючись як прикласти основні принципи до нових ситуацій, як пристосувати нову техніку в нових умовах, використовуємо отриманий досвід для створення складніших робіт.